

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 63 (10048)

1976 чылдың март 14, воскресенье

1925 чылда үлдээлаттынган

Өрткө 2 көп.

СЭКП-НИҢ XXV СЪЕЗДИЗИНИҢ ШИИТПИРЛЕРИН АМЫДЫРАЛГА БОТТАНДЫРААЛЫҢАР!

ЭГЕЛЕЙ БЕРГЕН

СЭКП-ниң XXV съездинин шийтирлерин, СЭКП Төв Комитетинин Чингине секретары эш Л. И. Брешневтин илеткели Улут-Хем районун ажалы чонун политиктиң болгаш күш-ажалы бек кедүрүшкүчкө сорук киирген.

Районун совхозтары съездинин ажиттынар хүнүнө чедир күрүнөгө эът садарынын бирги кварталда планын ажык күөсеткен. Оон иштинде «Улут-Хем» совхозтун ажалышчилери чартык чылдың планын 106,6 хуу күөсеткен. Сүт-баран фермалары күрүнөгө сүт садарынын январь, февраль айларда планын каттай алдыр. «Найрал» совхоз 148,8 хуу, «Күш-ажалын хостуу», «Улут-Хем» совхозтар 140-140 хуу, «УТКА» 25 чылдык сархоз 117 хуу күө-

сеткилен. Фермаларың сүтүгү бугурун болгаш күрүнөгө садарың көвүдүткени кыштагылашкынче чогуур кичээнгейни салып, мал чемнери-биле хандырылган экижидип, бөдүүн мал чемин чымчадар хандырып бээр механизмдерни билдирип ажалып келгениден улут хамаарышкан.

Районун малчыларында хой оолдашкыны февраль айнын эгезинде массалык түлүктөз. Февраль 23-те районга 45848 баш хураган четке алдыган, эртен чылдың ол үе-биле депозитте, 10030 баш ажык хураган хой болган, чаш хураганның олу хураган 608 баш, кызыл хураган «Найрал» совхозтун Урбун салбырынын малчыны Дамын Мандай-оол тургун 314 баш хондан 314 хураган алган, хойларынын оолдары ам-даа уламчы-

лап турар. «Ак-Тургу» совхозтун Кызыл-Даг салбырынын хойжузу Тюлюш Маадыр-оол 100 башка оонаштыр 100 хураган камгалап ап, хүлээгезин ажык күөсеткен.

Партияң XXV съездинге тураскааткан митинглер, хураалар чер-черге бек кедүрүшкүчкө эрткилен. «Күш-ажалын хостуу» совхозтун Билиг-Хем салбырынын хойжузу коммунист Дарый Сары-оол митинг үезинде санал берген, чонун чаагай чорутуу белидеринге Коммунист партиянын ала-сагыш салышкынын бели-биле үнелен, бөдүүн мурнуңа алган хүлээгезинде көргөш, 100 баш хойга оонаштыр 90 хураган апар, бир баштан 2,8 кг дүктү кыргып аларын хүлээген.

«Сельхозтехника» каттыжышкынын Шагаан-Арыг-

да салбырының кызыл-булуңга эртен митингге 56 кижи олурушкан. Коллективтин мурнакчылары эштер Вихрев, Кичеев, Ойунов болгаш өскө-лер-даа санал берген, партияң XXV съездинин улут күш-ажалы чедишкенин биле уткуп алганын дыктанган. Аныяк чолаачы М. Вихрев чүк сөөртүрүнүн ийи ай планын ийи катап ажык күөсеткен. Ол үеде чолаачы 400 литр кывар-чаар материалды камнап алган.

Райпо коллективинге болган хураалга гастрономия эргелекчиз эш Г. Морозов:

— Партияң XXV съездинин шийтирлеринге сорук кииргеш, ону беш чылдың баран саарыгазынын планын дөрт чылда күөседир кылдыр ажалдаарыңың коллективтин мурнуңа хүлээнип тур мен— деп чуулаан.

СЭКП-ниң XXV съездинин материалдарын чоңа таныштыры калбарган.

Д. АРАМЧАА.

УЛУУМ КИИРЕР МЕН

Чоокта чаа болуп эртен СЭКП-ниң XXV съездинин материалдарын солундарлап көчүрүп, роллдан дыкшап танышкан, совет кижиңиң чаагай чорутуу деп Коммунист партияның ала сагыш салышкынын хүрээниң хамы-ааңдан мелеер билдим. Оон чиксөөгө ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш А. И. Косыгиниң илеткелине пассажирлер сөөртүлгезин 23 хуу өстүрүп дээниңге ону беш

чылда аңаа мээң үзүт-хуу ки-черинге чоргаарларым-дыр мен.

Бо чылдың январьның 15-иниң 109 хуу, февральның съезд ажиттынар хүнде 105 хуу күөседип, ол тоотугузу богурунуну күш-ажалы бек-дестерип уткуп. Мурнуңда саздымган сорулгаң уагу. 1976 чылда пассажирлер сөөртүлгезиниң културалын улам бедитишкан, чыл планын 101 хуу күөседир, 600 литр кывар-

чаар материалдары, 1 комплект дугуйу камнап алыр — социалист хүлээгем ол. Ону чедишкениң күөседип, бөдүүн күш-ажалымын партияң XXV съездинин шийтирлерин амыдыралга боттандыра сорулгага кириер мен.

М. СЫМЧААН, «Хүндүлелдиң Демдээ» орденниң эллекчизи, Кызыл-Даг пассажирлер АТБ-иниң такси чолаачымы.

СЕПТЕКЧИЛЕРДЕ

Бистер. Кызылдың пасса-жирлер АТБ-иниң автобус-техниктер бригадасы. СЭКП-ниң XXV съездинин мате-риалдары-биле танышкып, ону бүгү совет улус-биле бир до-мей дөткөп. Чүдүлгүзүп, съездинин шийтирлерин амыдыралга боттандыра дөш ону беш чылдың баш-тайгы айлардан эгезеп ку-женишкениң ажалдап ки-ришкенис.

пассажирлерни ол-бо дажы-лаар кол транспорт—автобус болгай. Ылчангаң урели бер-ген автобустарың септеп, чаартып улут үзүл-херек бис-те оонаган.

Септегеме чугула чүдүл-артык кезектер. Олар бар бол-за, ажалы бүдүрүп бозур. Бисте мотор чогулдан Ика-рус-255 деп 3 автобус дыка хой үенин иштинде туруп келди. Чамдыкта автобус-теге заводундан келген мото-рларын шымары багай бол-гашылдан автобустар ур-даа болбайт урели бээр тавары-галар база тургулаар. Ону каттап кылыртып хой үе-лэк негеттир.

Пассажирлерни автобус-биле доктаамап хандырып, мырак, чоок-даа рейстер үези-леде үрелишкениң чок болуун дөш септекилер күжениш-кениң ажалдап турар. Сеп-теге мастерскаяда хаара туртуган сасарыларын 5 бригаданы аразыла соци-алист чартыгы салтынар. Сөөгү айларда бирги чери Анастасий Иманутиновка удурун бригада ал келген.

Х. САТ, септеки.

ДЕТКИДИВИС

амыраң дымдыг. Олар бо чыл-дың эртен ийи айның пла-ның февральдың 28-те күөсөт-көн. Шалычы күш-ажалы-биле өскөлерге үзегер-чижекте №1 АТБ-ниң комсомолчу-алы-ватор бригадасы (бригадир В. Уланов) көргүзүп турар. Олар төскү беш чылды че-

дешкениң дооскан, а ону беш чылдың планын оонал-дарын 3 чыл 9 ай иштинде күөседир деп бедиткен соци-алист хүлээгезиниң алган-ныс.

№2 болгаш 3 автопаркеп бүдүрүлгелеринде В. Шаба-линге болгаш К. Мазиничке удурун бригадалар база ком-

сомолчу-амыраңдар чылда калбайт, ону беш чылды хуусаа бетиңе доозар дөш күженишкениң ажалдап ту-рарлар.

Күш-ажалын хоочунары, дүрүктүлүп чолаачылар, са-гарың амыраңдарга үзегер-чи-жес көргүзүшканын, ара-дуруңуңа оларга доктаа-ла дымдыг турар.

В. ПЕТРОВ, Тыва автопаркеп эргеле-лиңиң кол ишчегери.

Черниң кежиңиң четтирер дизе

Амгы үеде республикада чу-гула кампаңы—чакы хову ажалдарыңа белеткез чоруп турар. Кызыл районун «Тин-лест» совхозунун механизаторлары техника септегезин графити жуулап, шалышкы кылып турарлар. Ам септезе чогуур 59 тракторлук 46-амы кылаң. Ол шыккап 23 саяка, 15 андайы, 7 култиватор сеп-теттиген.

Күш-ажалы чартың мур-пук одурууңа тракторлук чоруп кесектерин септеп турар. Лундуу Кызыл-оол, шим-ведикчилер септегезинде Сер-гей Ондар, Ооржак Калдар-оол олар чоруп орат.

ЧУГУУКТА: Ооржак Калдар-оол (бетинде).

А. ЗАПЕВТИН фотоу.

Апрельде-шылгалда

«Ак-Тургу» совхозтун тараа-жыллары ону беш чылдың баштайгы чылымын зооу ажалдарыңа шудуруу белет-кенип турарлар. Олар техника септез, урелин арылаар, өдөк сөөртүр ажалдар-биле чеге-лестир боттарының билиш белидеринче база кичээнгейни уладырарганнар.

Амгы үеде совхоз төвүнде үзеп алам механизатор биле бедидер күрүст өөренип турар. Оларын ийиш—бары кассе-тин, көрбис—кабин, арт-Канары—ушкун кассетин. Совхозтун кол агроному А. Жирнов баштап тускай эр-темшиктар уч курустун киче-лин небел сендаа бир катар эрттирип турар. Билиз бедидер күрүс программан апрельде доозар, ылчан механизаторлар шылгалда туулар.

К. КЫЗЛА-ОЛ. Улут-Хем район.

БҮГҮ ТАЛА-БИЛЕ АЖЫЛДААР

Барың-Хемчик районун денискеринге бо чылдың хар мурнуку чылдардан каш катап узул дүшкөн. Ам чартың ты-ныкы кирип, оруктар кара-рып, харың хүнүн чылды чымчады берген. Хар узул болганы-биле бо чылдың хар-зунуң шыгы узул болуп, ин-чаага унун чаагай, дүжүл багай эвес болуру чугаажок.

Ылчангаң чакы тарылга бекеткели ам калкызын-дан артык хынамчалыг чору-дары, черин шыгың чогуур үезинде базары чугула.

Часкы тарылганы кыска хуусаада бедидер агротехниктиң байдалга эрттирер бүгү тех-никины болгаш механизатор кадрларын бедиткениң кол хамааржыр. Амгы байдалы алган көргө, районун чам-дык ажал-агылар бекеткели эгезип хынамчалыг чорудуп турза-даа, иштинде-биле тех-ника септегезиниң темпин оожум болуп турар. Районда септезе чогуур 66 тракторлук 44-н, 68 андайының 48-н, 68 саяканын 36-н септе-тинген. Дүвүрөңгү байдал илбире дугуйлук тракторлар-ны септегезинде болуп турар. Март айын эгезинде рай-онун ажал-агыларындыг 50 тракторлук 26-н ажалдап турар болган, өскө-н урелик.

Часкы тарылгага техника септегезин «Хемчик» совхоз-тун механизаторлары эки чо-руктан. Партияң XXV съез-динин ажиттынар хүнүнө чедир бүгү техниканы септеп доозар хүлээгезин олар күө-сеткен, районда ажал-агы-ларын мурнуку одурууңа чоруп турар. «Барлык» сов-хоз септегезин сөөгү хүнүр-де база эгезип дүрүдүткен. Техника септегезин «Шек-пээр», «Дин-Терезин» совхоз-тарга оожум.

Септегезин оожум чоруп турарынын бир чылдагыны—Кызыл-Мажалыктын «Сель-хозтехника» каттыжышкынын (эргелекчизи Силин Г. А.) чогуур үезинде саякаларга, тракторларга артык кезектер-ни экекелбениңде, оларын ам-даа чешмелешти турары. А чамдык ажал-агылар септе-килер аэноларын тургуспа-ны, тарылга эгезилер элек дөш хөөнөгө алып турар.

Районун тарылга шалунуң

КИЧЭЭНГЕЙНИ ШЫНАРЖЕ

Часкы тарылга чоокшудуу-тудум коюк, совхозтарда техника септегезин улам хы-мыштыгың алдыр. А планың кан талам-биле күө-седир, дөдө-ле ол чүдүл ажалдык барың чартың бот-тандырыңа дөш маргыш чок. Чүте дөргө кол көргүзүп шы-нар. Ону беш чыл күш-ажал-дың ажалыңың болгаш шынарың беш чылды кыл-дыр чаралаттыңан болгай. Ылчангаң чыл эгезинден бээр ажалың коллектив бүрүзү бүдүрүп продуктуңуң шы-нары дөш ажалдап турар. Ол патриотчу ажал-херек ме-ханизаторларын аразыла база калбарган.

Тывада стандарттар болган хемчээр техника талам-биле күрүлгээр лаборатория Чалаала «Сельхозтехника» каттыжышкынын трактор-ларын септеп турар шынары-ның дугуйында чоокта чаа кы-налда чоруткан. Хыналаның түлелдери нидың-ла эки эвес болган. Шына-ла септегезин тракторларын кол-кол бедидеринин болгаш агре-гаттарың хой кезин шөөлө-лөр эрттээр болганда, олар-ны кылдыгыңың шынары калдыг болганын тодаралдыр берге болуру чугаажок.

Шынар болза кижилерин болуру ажалыңа ак сетки-диг хамаарыгыңдан эге-дээр. Ол база-ла херектиң чаң-гыс талам-дыр. Бир эвес ажалың кижилерин биле бедидир, деталды септеп тургаш, оон чүдү бедиттиң турарын эки билбес болза, ол илчип кылып турар кезекте-рин соора кылып болур. Ыл-чангаң бүгү бедиделерни күөседикчилерге тайылбыр-лап, ону кижи бүрүзүңе че-дирер чугула. Ону боттанды-рары инженер-техниктиң ажалдакчыларын дөрт хү-лээгезин болур. Ындыг бол-за Чалаала «Сельхозтех-ника» каттыжышкынында септегезиниң технология кар-тады, техниктиң бедиделер тускай эртемистерде бедит-коч бооп турар.

Септегезиниң технологияны эки организаастары дөргө-ле, ажалың ажалыңың кол эгезип, шынарың кылыш-кынын үздөңгү болур. А мында илчип чүве чок. Ажал-дың эгезинде, тракторларын кезектерин чүп турарындан эгезилеш ишти чурум урелип турар. Кезектерин үш катап чоруп тургаш, чүгө чангыс узда чүп турар. Ында ийи де-лар ажалдаар.

Септегезин үзгөн трактор-ну четгелеп кээрге, кибир-лар шилдери, приборлар, ээ-риилдер чок болулаар. Наби-неларың экижиктери эки кыл-дымап турда, септегезин үзгөн дош, үш тракторну ажал-агыларга чорутула-тар. Четгелегезиниң техника дөргө, оон стандарт чогуу, то-даргайлаарга, бүрүн эвезин көргүзүп турар. Ындыг чорук тракторист кижиңиң ажалың-га шалтыңыг, тракторлук ажалдаар хуусаанын эвезиде болур. Ылчангаң бурууңа чам-дык кезектерин чогуула сым-лап, олче чууу каары черде шыны эвес.

Септегезиниң шынары эки-жидеринге хүн бүрүнүң кон-тролю узул ролдул. Ындыг болганда, контролдериниң ажалын шыныгыңа херек. Мынада дөргө, чүдүң-даа мурнула, үрей кылышкы-ның профналыңа-дыр, оон чылдаагыңың аналды-дыр. Ол болза, техниканы ажалдаар шынарың өөр-өң-дөш. Бо талам-биле ажал коюкка; ыллар кичээ-гой салдыңаңың турар. Про-дуктуңуң үрей кылышкыны чока кылып аларынын сара-тыс системасын шингээлип алыр талам-биле база эки чүдүлөр кылдымаан. Ажалы-мын шынары эки, кымын багай дээр билдирмес. Оозун болаарга, сан сүрүп ажалдаар чорук ам-даа артышмаан.

Туратын «Сельхозтехника» салбырың эки ажалдап ту-рарыңа чангыңа калган бис. Шынап илчип. Ол коллектив дөргө, оон стандарт чогуу, то-даргайлаарга, бүрүн эвезин көргүзүп турар. Ындыг чорук тракторист кижиңиң ажалың-га шалтыңыг, тракторлук ажалдаар хуусаанын эвезиде болур. Ылчангаң бурууңа чам-дык кезектерин чогуула сым-лап, олче чууу каары черде шыны эвес.

Оон-биле калы ажалың-парын септегезин шынарың кылганы дөш материалдыг по-пулгалып көдүрер дөш ыл-чан чугула хемчегерлер кы-рында болур-чогуру-биле боттамайп турар.

Шынарын болган бүдү-рүгениң ажалыңың ону беш чылдың бирги чылымын баштайгы кварталы ула-ва доозур. Ылчангаң бисте септеге бүдүрүлгелеринке ажалың ажалың, бүдүргөн продуктуңуң бедидериниң ол кол чүдүлү апар боор дээринең илгелг узул. Шынар болган ажалың ажалың чорук ки-жи бүрүзүңуң дош күш-биле ажалдаарың, хуу харысала-чыг болуруң негээр деп чү-вөш утпаш херек.

Г. ТУТЫННА.

Тывада стандарттар болган хемчээр техника талам-биле күрүлгээр лаборатория Чалаала «Сельхозтехника» каттыжышкынын

БҮДҮРҮКЧҮЛҮГ АЖЫЛДААР БИС

СЭКП-ниң XXV съезди-нин хүннери болгаш съезди-ниң ажал-чорудугаа база ук съездинин материалдары-биле танышканыңа бо үези бистең механизаторларын-дың күш-ажалы хей-адың көдүргөн. Ылаңгыя №2 хову-трактор бригаданың кезе-гери сөздөгө тураскаан социалист чартыңа иленип кариштын.

Бистең бригаданың ме-ханизаторлары бо хүнүрде техника септегезин бүрү дооскан. Сорукут ажалда-ныс түшпөлдө 13 тра-ктор, 13 саяка, 5 андайы, 140 илбир септегезин. Бо ажалда Сат Эрес-оол, Долгак Машпаң-оол, Долгак Амыр болгаш өскө-да өөрү иле-кейлип киришкен. Мен бодум база багай эвес ажалдамын.

СЭКП-ниң XXV съезди-нин материалдарында ону беш чылдың дугуйында көдө ажал-агыга 1900 мул тра-кторларын, 538 мул тараа юм-байшарын, 23 мул рубль-лиң кээз ажал-агы маш-наларын бээрн көргөн. Партияң бо болган өскө-даа сорулгаңы басты улам-ла сорул кирип турар.

Д. ДОПУ-ОЛ. «Шамбалыг» совхозтун тракторист.

Ужуражылга

Дүүн Кызылда хожуң-ши театрыга хоорайың херэ-жешери СЭКП-ниң XXV съез-динин делегаты, №48 туулут эргелекчиз инженерлер бригаданың бригадир, Лени орденниң эллекчизи Агу-ста Иванова Ельшова-биле ужурашкан.

«Меню» ажалың кижиге, бистең анык республиканы-ның коммунисттерин мурну-дан партияң XXV съезди-ниң кижир узул аас-кечки таварышкан. Съездинин ший-тирлерин ону беш чылда чаа-ча сорулгаңың айттып тур-рар. Оларны чедишкениң күөседир дөш улам эки ажал-дарың хүлээгип ужураг бис-деп, А. Ельшова чуулаан.

Ужуражылгага түбүкүлээ аарылаштыра удул диспан-серде парти организаастарың секретары Г. Намы, №48 туулут эргелекчиз ше-верлекчиз Р. Хафизова олар СЭКП-ниң XXV съездинин шийтирлерин амыдыралга боттандыра дөш күш-ажалы-ның бүдүрүлгүзүп, шынарын бедидип ам-даа күженишкениң ажалдаарыңа чымыл-нары кийтирген.

Ужуражылга соолунде солу көндөп болган.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Хүндүлел бижин-биле О. Н. Лопсан-Серенин шаңнаар дугуйында

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң ЧАРЛЫ

Республиканың партия бол-гаш совет организаастарың чылдарга үр-үлүңдөй ажал-дааны дөш база туртутту-гениң бээр 60 харлашы-биле холбаштыр ажалың чоннар депутаттарың Монгуш-Тайга район Советиниң куускумуңуң даргазы — Ондар Намдакович Лопсан-Серенин Тыва АССР-иң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Хүндүлел бижин-би-ле шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА. Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Секретары С. КРАСНЫЙ. Кызыл хоорай. 1976 чылдың март 12.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Хүндүлел бижин-биле Г. А. Решетникову шаңнаар дугуйында

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң ЧАРЛЫ

Чуртала-коммунал ажал-агылың системасыла үр чылдар дугуйында үр-түн-чөдүл ажалдааны бээр 60 хар-лашы-биле холбаштыр Тыва септеге тууга тергел кол бугуларын Григорий Алексее-вич Решетникову Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Хүндүлел бижин-биле шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА. Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң Секретары С. КРАСНЫЙ. Кызыл хоорай. 1976 чылдың март 3.

ҮР ЭДИЛЕТТИНЕР
БОЛГАШ ЫНАНЫШТЫГ

Ш Ы Н ийги ары 1976 ч. март 14

А. СМЕРНОВТУҢ фотосу.
(СЭТА-ның фотохроникасы).

